

Tapolcán fedezték fel Magyarország legnagyobb barlangi tavait

Magyarország eddig ismert legnagyobb barlangi tavait fedezték fel Tapolca alatt a közelmúltban A barlang szó hallatán a legtöbb embert aggodalommal teli kíváncsiság keríti hatalmába. Most megtudhatjuk, miként mesél felfedezésükről Szilaj Rezső, aki a Tapolcai Plecotus Barlangkutató Csoport vezetője.

- Szakmája vagy hobbija a barlangászat? Egyértelműen hobbi, hiszen a barlangászat nem számít „rendes foglalkozásnak”, mindenki saját kedvére és saját költségén csinálja.

Miként alakult ki Önben a barlangászat iránti szerelem?

- Már gyerekkoromban is vonzottak a természet csodái és kirándulásaim során felkerestem több kisebb barlangot is. Akkor azonban a komolyabb barlangtúrák még kívül estek a számomra engedélyezett tevékenységek határain. De mindig is szerettem volna ezt az akkor még nagyon

titokzatosnak tűnő világot alaposabban megismerni.

A lehetőség középiskolás koromban jött el, amikor 1986 végén Tapolcán Kolláth János vezetésével megalakult a helyi barlangkutató csoport. Velük kezdtem el a komolyabb kutatást először a Kórház-barlangban, majd később a többi környékbéli barlangban. 1999-től én vagyok a csoport vezetője.

- Mi érdekli leginkább ezen a területen?

- Elsősorban a feltáró kutatás érdekel, de szívesen megyek barlangi túrákra is.

A legnagyobb élmény azonban mindig az számomra, amikor feltárul egy ismeretlen járatrendszer.

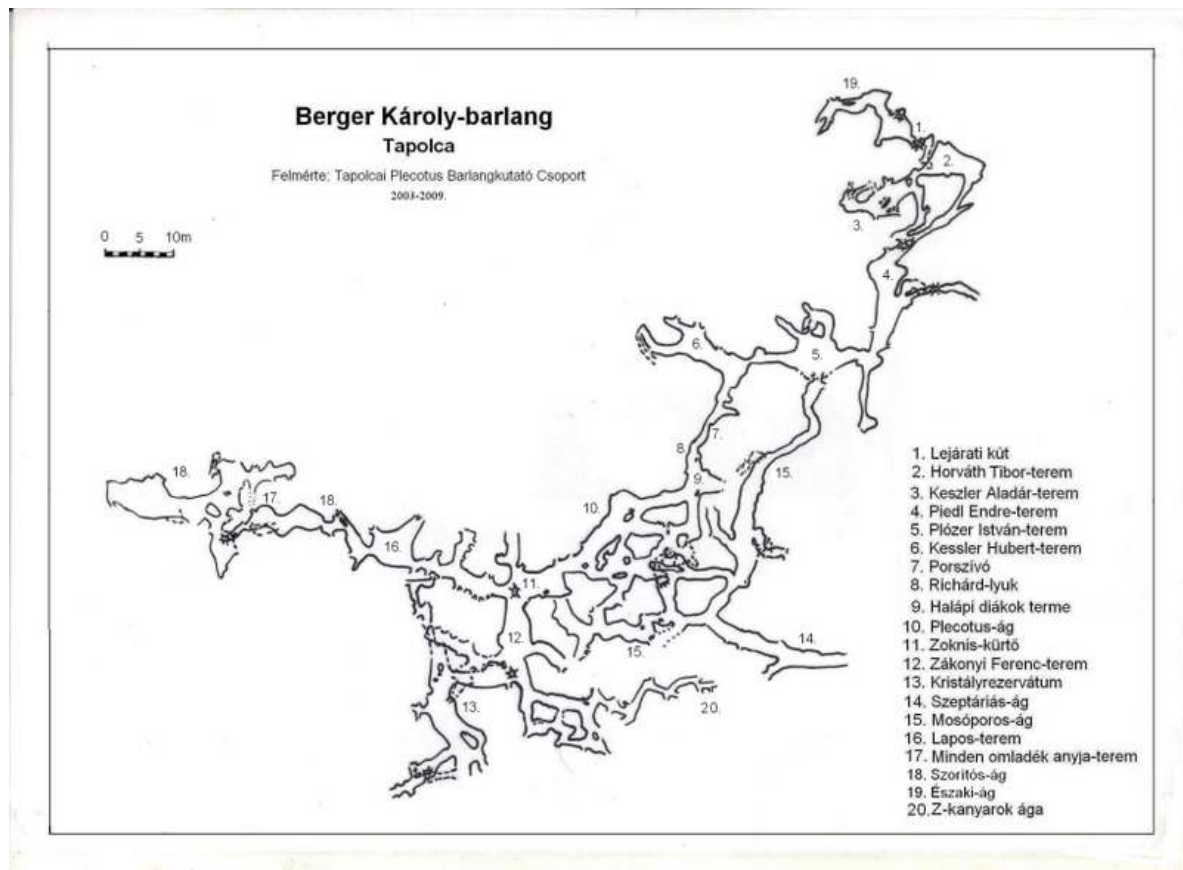
Tudományos szempontból a barlangok, barlangi képződmények keletkezése foglalkoztat leginkább, ez persze inkább csak az érdeklődés szintjén, laboratóriumi vizsgálatokra nincs lehetőségünk.

- Volt-e valamilyen emlékezetes élménye, amit szívesen megosztana velünk?

- Minden feltárás, vagy jól sikerült barlangtúra egy emlékezetes élmény. Természetesen a hosszabb és szebb szakaszok feltárása nagyobb élményt jelent. Ilyen volt például, amikor a Berger-barlang Nagy-tavait felfedeztük. Ekkor egy térképezés végeztével maradt még időnk, így három társammal, Horváth Sándorral, Mészárosné Hardi Ágnessel és Piri Attilával elindultunk egy szűk nyíláshoz, amit korábban nem néztünk meg közelebbről. Ahogy átréseltük magunkat rajta, a barlang fokozatosan tágulni kezdett, de a hasadék vége végül mégis beszűkült. Ekkor Horváth Sándor bekúszott az egyik oldaljáratba, hogy az ott csillogó vízzel oltsa a szomját. Ekkor észrevette, hogy a járat arra folytatódik. Előbb négykézláb, majd állva haladtunk tovább. Egy pihenőnél Sanyi előreengedte veszprémi kutatótársunkat, Piri Attilát, hogy ő is találhasson valamit. Ezt később biztosan megbánta, alig haladtunk ugyanis tíz méternél többet, amikor Attila hátrakiabált, hogy egy nagy tavat lát. Gyorsan utána siettünk és a látvány minden várakozásunkat felülmúlta, nem gondoltuk, hogy Tapolcán 20 méternél nagyobb átmérőjű, be nem szakadt termek és ilyen hatalmas tavak találhatóak. A tó mögött egy széles nyílást láttunk a mennyezet alatt. A víz szélén átgázolva újabb kúszás következett, majd 10 méter után egy, az előzőnél is nagyobb tó peremén hasaltunk. Szavakkal nehéz lenne leírni azt az érzést, ami elfogott minket.

Hasonló élmény volt az Álmodó-termék felfedezése is, amikor egy kanyar mögött hirtelen egy nagy, krátterszerű terem peremén álltunk. Az üreg alján kék színű tó csillogott, a falakon

pedig fehér kristályok szikráztak.

- Mi mindennel foglalkozik egy barlangász?

- Két fő típusra lehetne osztani a barlangászokat.

Vannak akik elsősorban a barlangok kutatásával foglalkoznak, ami alatt nemcsak a feltárást kell érteni, hanem a tudományos vizsgálatok végzését is. (Hőmérséklet és légáramlás mérése, biológiai, kémiai és ásványtani vizsgálatok tartoznak ide egyebek mellett.) Fontos feladat a megismert járatok térképezése, fotózása is. Mások a felszíni képződményeket tanulmányozzák, pl. a víznyelők és a források közti összefüggéseket keresik.

A másik csoport, akiket sportbarlangászoknak is neveznek, inkább az ismert barlangok bejárásával szeret foglalkozni. Némelyek közülük kimondottan a kötéltechnikás, függőleges barlangokra specializálódtak. A két társaság között persze nincs éles határ, hiszen például az alpesi barlangok feltárása inkább a sportbarlangászok érdeme.

Külön csoportba sorolhatóak még a barlangi bűvárok is, akik a vízalatti járatok meglehetősen veszélyes kutatásával foglalkoznak.

- Mely barlangokban járt eddigi kutatásai során?

- Legtöbbször a környékbeli barlangokban voltam, így elég alaposan bejártam a tapolcai földalatti világot és a Keszthelyi-hegység Balatonederics feletti fennsíkját. Itt a Tavasbarlang, a Kórház-barlang, a Berger Károly-barlang és a Csodabogyós-barlang a legismertebb üregrendszer. Ezekben több kilométernyi új járatot tártunk fel, valamint mellettük még több addig ismeretlen üreget is. Sok időt töltöttem el a Kab-hegy barlangjainak bontására szervezett kutatótáborokban, itt is születtek új eredmények. 2009-ben a Bükk-hegység fennsíkján vettem részt egy két kilométernél hosszabb barlang, a Sebesvíz – Szivárvány-barlang járatrendszerének kibontásában.

A kutatásokon kívül sok barlangtúrán is voltam, így a budapesti és Aggtelek környéki barlangokban. Külföldi útjaink közül az erdélyi Király-erdő és Bihar-hegység felkeresése,

valamint a Trieszt környéki aknabarlangok bejárása volt a legemlékezetesebb.

- Van-e valamilyen szövetsége vagy egyesülete a barlangászoknak?

- A magyar barlangászok a Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat tagjai lehetnek, de nem kötelező a belépés. A Társulatnak egyéni tagjai is vannak, de egyesületek is beléphetnek. A Bakonyban és környékén dolgozó csapatok összefogása céljából alakult meg a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetsége. Ezen kívül három barlangi mentőszolgálat is működik az országban.

- Hogyan kezdődött a Berger Károly-barlang felfedezése?

- A barlangra 2002-ben bukkantunk, amikor a Hotel Pelion építését megelőző fúrások alkalmával üregek mutatkoztak a mélyben. Az egyik fúrára egy kutató ásattunk rá, ennek az aljából kiindulva, az omladék átbontásával sikerült az első termeket felfedezni. Ekkor 280 méter hosszú volt a barlang, 2010-re pedig meghaladta a 900 méteres hosszúságot. A bejárati terem egyik sarka a térképünk alapján kissé kilógott a járatrendszerből, 2010 elején ezt kezdtük el bontani. Korábban nem foglalkoztunk vele, mert az omladék miatt folytatásnak nyoma sem látszott és ennél ígéretesebb helyek is voltak. Most viszont 2 méter vastag törmelék eltávolítása után megnyílt egy szűkebb járat, aminek a végét egy mély, de járhatatlanul keskeny hasadék jelentette. Ennek kitágítása után jutottunk le a barlang alsó szintjére, ahol hamarosan nagyobb üregeket is sikerült felfedezni. Szeptemberben találtuk meg azt a helyet, ahol az azóta 3 kilométer fölé nőtt járatrendszer feltárásának a kulcspontja volt, vagyis ahonnan már nagyjából folyamatosan tudtunk haladni.

- Tud-e valami rendkívüli érdekességet mondani a tapolcai tavasbarlangról?

- Rendkívüli nem nevezném, de talán sokan nem tudják, hogy a barlang látogatható része csak egytizede a teljes ismert járatrendszernek, amely a bíróság épületétől egészen a Vörösmarty utca alsó végéig nyúlik. Ezt jelenleg csak bűvárok látogathatják, de sok helyre ők sem férnek be a felszerelésük miatt. Amikor azonban a bauxitbányászat miatt a vízszint több méterrel lesüllyedt, csoportunk tagjainak sikerült bejárni és feltérképezni ezek nagyobb részét is.

- Van még miért visszamenni, vagy már mindent felfedeztetek?

- A könnyű továbbjutások ideje lejárt a barlangban, de bontással még több helyen érdemes próbálkozni. A hasadékokból kiáramló huzatot követve újabb ismeretlen részekre bukkanhatunk.

- Mi a véleménye a barlangturizmusról: ezeket a természeti kincseket minél több embernek meg kell mutatni, vagy óvni kell őket, amennyire csak lehet?

- Úgy vélem, hogy a barlang védelme elsődleges a bemutatással szemben, főleg olyan helyeken, ahol egy idő után már nem lenne mit bemutatni. Az érzékenyebb képződmények könnyen szennyeződhetnek porral, vagy spórákkal, még ha szándékosan nem is okoznak kárt bennük. Sajnos azonban mindig akadnak olyanok is, akik egy kis emléket szeretnének magukkal vinni, vagy nem tudják a barlangot a szemétkeresőtől, vagy a gyermekvéctől megkülönböztetni. A Tavasbarlangban lehetett erre szomorú példákat látni. Maga a kiépítés is pusztítással jár, hiszen a járdákat és a vezetékeket nem lehet a levegőben elvezetni. A lámpák fényében megjelenik a zöld bevonatot alkotó lámpaflóra, amely savtermelésével pusztítja a mészképződményeket.

Természetesen a turizmusnak nincs akadály, ha kellően tágasak a járatok és a kiépítés és a vezetés szakszerűen történik. Mindenki számára lehetőséget kell adni, hogy megismerkedjen a barlangok csodáival, hiszen ez gyakran életre szóló élményt jelent. A legtöbb barlangunk

azonban nem hasonlítható az aggteleki Baradla-barlanghoz, ráadásul a barlangok igazi hangulata a kiépítéssel elveszik. Némileg talán a hegymászáshoz tudnám hasonlítani: az igazi hegymászók nem szívesen mennek olyan csúcsra, ahol felvonó és zsúfolt büfé várja őket. Talán ezért is népszerűek az utóbbi időben az úgynevezett overallos túrák, bár ezek elég sokba kerülnek. Ilyenkor a látogatók barlangászfelszerelést kapnak és a csak minimálisan kiépített útvonalon járják be a barlangot. Ily módon lehet megtekinteni a balatonedericsi Csodabogyós-barlang leglátványosabb szakaszát. Természetesen aki megfelelő erőben van és vállalja a nehézségeket, sok olyan barlangba is lejuthat a kutatócsoportokkal, amelyek turisták számára nincsenek megnyitva.

Ami a Berger-barlangot illeti, itt a kiépítés nem megoldható, mivel a járatok ehhez túlságosan szűkek, általában csak hason és négykézláb járhatóak. A nagyobb termekben lehetne ugyan állva járni, de egy-két üreg, illetve kb. 50 méternyi barlang bemutatásáért nem érdemes elvégezni a szükséges költséges munkákat. Ezen felül a kristályos képződmények meglehetősen sérülékenyek és országosan is ritkák, ráadásul szinte súroljuk őket mászás közben. Egy gyakorlatlan ember nehezen kerülné el, hogy ne pusztítson el néhányat közülük.

- Került igazán veszélyes helyzetbe barlangászat közben?

- Már szerencsésen megúsztam néhány kőomlást, sajnos az omladék megbontása mindig rejt magában kockázatot. Főként a Keszthelyi-hegység barlangjaiban kell óvatosnak lenni, a tapolcai barlangok kevésbé veszélyesek.

- Barlangásként vagy tanárként érzi igazán elemében magát?

Bár szívesen oktatok és a tanításhoz is szép élményeim kapcsolódnak, de sajnos sok kellemetlenség is ér a tanári pálya során. A barlangászatnál csak a természet által emelt akadályokkal kell szembenézni és egyfajta szabadságérzetet biztosít, a sikeres feltárás öröméről már nem is beszélve.

- Melyek a kedvenc tájegysége, barlangja?

- Kedvencem a Berger Károly-barlang, egyrészt mert ezt némileg saját „gyermekemnek” érzem, másrészt elfogulatlan szemmel nézve is az ország egyik legszebb barlangja. A nagy karszterületek közül a Bihar-hegységet szeretem leginkább, elsősorban nagyon látványos felszíni képződményei és magashegységi hangulata miatt.

- Hogyan emlékszik vissza az első barlangtúrára?

Első túránk a Kórház-barlangba vezetett, ahol bementünk néhány szűk oldalágba is. Ekkor még nem volt igazán megfelelő felszerelésem, édesapámtól kapott, elég bő munkásruhákat hordtam, mindenféle szíjakkal és pántokkal. Az egyik oldalág végén, egy szűk nyíláson át a csapat tagjainak egy része egy addig ismeretlen járatba jutott be. Én azok között voltam, akik kívül maradtak. Nem mintha nem próbáltam volna meg bemenni, de a ruhám lépten-nyomon beakadt a fal csipkéibe és a nadrág már kezdett lemaradni rólam. Kénytelen voltam belátni, hogy ez nem az én napom és megfelelő ruházat nélkül nem lehet boldogulni a barlangban.

- A fotózást barlangi viszonyok között nyilván sokkal nehezebb művelni, mint a felszínen.

Mik okozzák a legtöbb problémát, milyen akadályokkal kell leginkább megküzdeni?

Mindenekelőtt nagyon kell vigyázni a felszerelésre, hiszen nagyon könnyen kerülhet por az objektívba, vagy egy meggondolatlan mozdulattól törhetnek az értékes gépek. Ilyen szempontból a régi, nehéz orosz fényképezők alkalmasabbak voltak a barlangi használatra,

egy-két deka sár nem okozott problémát nekik. Gondot szokott jelenteni a pára is, ami néha csak nehezen akar távozni a gépekről, illetve rosszabb esetben megzavarja az elektronikát. A képek közül a közeli képeket még viszonylag könnyebb egy jó géppel elkészíteni. Nagyobb terek bevilágításához viszont gyakran több zsáknyi felszerelés szükséges, a szűkebb járatokban pedig a belógó, túlexponált felületek kiküszöbölése nehezen megoldható, vagy sokszor inkább lehetetlen.

- Melyek a barlangász alapfelszerelései?

- Az alapvető egyéni felszerelés a ruházat. Ennek erősnek kell lennie és minél kevesebb akadék lehet rajta. Legjobbak a külön erre a célra varrt barlangászoverallok. Ez alá egy szintén egyrészes ruha, a műnyúl jön. Lábbeliként általában gumicsizmát használunk, mivel nehezen szakad, vízhatlan és még viszonylag olcsó is. A fejét sisak védi a ráerősített fejlámpával. Ezen kívül egy tartalékvilágításnak is kell lennie. Kötéllel járható barlangokban a viszonylag nyúlásmentes, műanyag kötélen kívül egyéni mászófelszerelésre van szükség. Ez általában egy beülőhevederből, egy ereszkedőcsigából és két mászógépből, valamint karabinerekből áll, melyek segítségével viszonylag kis erőfeszítéssel lehet közlekedni az 1 cm vastag köteleken.

Magát a kötelet a falba befűrt csavarokkal és nittfülekkel rögzítjük több ponton.

Bontáshoz a hétköznapi életből is ismert eszközöket, kalapácsot, fűrőgépet, vésőt, lapátot, feszítővasat használunk.

- Mennyi fővel végzik a kutatómunkát és kik a csoport tagjai?

- A csoportunknak általában 10-15 fő a taglétszáma. Ebből legfeljebb négy-öt fő dolgozik rendszeresen a bontásoknál, a többiek inkább csak alkalmilag segítenek. Viszont más csoportokból is érkeznek segítők, elsősorban a bakonyi barlangászok közül. Jelenleg Horváth Sándor és Mészárosné Hardi Ágnes a legaktívabb tagjaink. Egyébként a csoportba bárki jelentkezhet, aki azonosul a csoport céljaival, azaz elsősorban a környékbeli barlangok kutatásával kíván foglalkozni, továbbá egészségügyileg is alkalmas erre.

- Hogyan lehet valakiből barlangász?

- Jelentkezni kell valamely barlangkutató csoportba, ezekből elég sok működik az országban. Mindig szívesen látják az új tagokat és érdeklődőket, segítik őket a kezdeti lépésekben, Ha valaki úgy dönt, hogy komolyabban elkötelezi magát a barlangászat mellett, akkor célszerű beszereznie saját egyéni felszerelését. Ez persze már nem olcsó mulatság, több tízezer forintba kerül a komolyabb felszerelések megvásárlása. A barlangászok képzését tanfolyamok is szolgálják, a kezdők felkészítését jelentő

alapfokú tanfolyamtól az államilag is elismert túra- és kutatásvezetőképző tanfolyamig.

- Érezte-e már valaha, hogy abba kéne hagyni?

- Ez még a legnehezebb helyzetekben sem merült fel bennem.

- Mi a következő nagyobb terve?

- A Keszthelyi-hegységben szeretnénk egy új, eddig ismeretlen barlangot feltárni.

- Köszönjük a beszélgetést és kutatómunkájához további sok sikert kívánunk!

Smidhoffer Eszter és Takács Friderika 8.a

/Tapolcai Általános Iskola 8300 Tapolca, Úttörő u. 1-5./

Az interjú 2011. 02.15-én készült a Wass Albert Városi Könyvtárban /Tapolca/